

La poesia de Gemma Gorga i la seva traducció al xinès

Bai Zhimeng (Universitat Normal de la Xina Central)

La Reforma i Obertura inaugurada el 1978 va definir la directriu ideològica d'alliberar el pensament i es va confirmar la necessitat de desenvolupar la cultura de la nova època, que havia estat aturada per la Revolució Cultural. Fins i tot va aparèixer la necessitat urgent d'introduir diverses obres literàries estrangeres excel·lents per desenvolupar la literatura xinesa (Bai, 2022). En aquesta situació, amb el suport i el finançament de l'Associació Xinesa de l'Estudi de la Literatura Espanyola, Portuguesa i Llatinoamericana (????????????????????), es va traduir i es va difondre a gran escala en xinès la poesia hispànica, cosa que quedà palesa amb la publicació de nombroses antologies dedicades a les composicions de poetes famosos de parla castellana. Mentrestant, la poesia catalana, una completa desconeguda a la Xina, també ha estat introduïda des de la dècada dels noranta, tot i que el nombre de traduccions és ínfim. Durant el segle xx, només es publicà l' *Antologia de la poesia catalana contemporània* (???????) (1991), traduïda per Wang Yangle (???)

Durant el segle xxi, a mesura que la introducció de la poesia hispànica ha aconseguit cert nivell de desenvolupament, la publicació d'antologies que inclouen poemes d'autores femenines ha esdevingut més freqüent, fet que queda demostrat amb la publicació d'antologies com *Poesía clásica española* (2001), de Feng Guochao; *Antología de la poesía femenina española del siglo xx* (2001), de Zhao Zhenjiang; *Las cien mejores poesías de la lengua española* (2002), de Zhu Jingdong, o *El laberinto de la soledad en el espejo* (2008), de Fan Ye. D'aquesta manera, les poetes famoses en llengua castellana, representades per Santa Teresa de Jesús, Carolina Coronado i les poetes de la Generació del 27, Concha Méndez, Ernestina de Champourcín o Carmen Conde, han entrat en el camp de visió dels lectors xinesos.

En canvi, no s'havia dut a terme cap traducció de poesia femenina catalana. A causa d'aquestes circumstàncies, l'any 2018 es publicà l'antologia *Semàntica i nutrició*, escrita per Gemma Gorga i traduïda per Jesús Sayols, empresa que correspon a la necessitat d'introduir poesia catalana femenina a la Xina, una àrea desconeguda anteriorment, perquè, d'acord amb la teoria del polisistema, les interferències literàries es produeixen quan un sistema literari necessita productes que no es troben en el seu entorn (Even-Zohar, 1978: 40).

Semàntica i nutrició pertany a la col·lecció de llibres *Guineus Vermelles. Tom d'Europa del Sud* (????). ???), que recopila poemes de cinc poetes contemporanis, nascuts entre la dècada dels quaranta i dels seixanta, provinents d'Espanya o Catalunya (Olvido García Valdés i Gemma Gorga), Portugal (Nuno Júdice i Fernando Pinto do Amaral) i el Marroc (Mohammed Bennis). Té l'objectiu principal de «recopilar una antologia multilingüe que inclou obres de famosos escriptors moderns de diversos països d'Europa meridional i donar un panorama de la poesia més recent d'aquesta regió» (Zhu, 2018: 2). Cadascun dels textos disposa de tres versions paral·leles: una en la llengua original (castellà, portuguès, català o àrab), una en xinès i una en anglès. El volum dedicat a Gemma Gorga conté catorze poemes traduïts: «Pedres», «Semàntica i nutrició», «La casa», «Baptisme», «Petit conte»,

«Parc d'atraccions», «El cel sobre Berlín», «Llarg recorregut», «Una dona», «Poemes del llibre dels minuts», «El sentit del creixement», «La llista», «Postguerra» i «Desaparegut».

L'autora, Gemma Gorga, és poeta, doctora en filologia hispànica i professora de la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona. Ha obtingut distincions com el Premi Cadaqués a Rosa Leveroni (1996), el Premi Gorgos de Poesia (2004), el Premi Miquel de Palol (2006), el Premi de la Crítica Catalana de Poesia (2016) o el Premi Liberisliber Lira (2016). Les seves obres poètiques més representatives són: *Ocellania* (1997), *El desordre de les mans* (2003), *Instruments òptics* (2005), *Llibre dels minuts* (2006), *Diafragma* (2012), *Mur* (2015) o *Viatge al centre* (2020).

Gorga fa recerca en l'àmbit de la poesia hispànica i en les seves obres es detecten influències de poetes com Cristóbal de Castillejo, San Juan de la Cruz o Clara Janés. Gorga mateixa ha escrit sobre l'efecte d'aquesta última poeta en l'article «Ecos sanjuanistas en la poesía última de Clara Janés» (2008). Segons l'opinió seva, «la cerca de l'ésser, la negació com a via, la formulació paradoxal, el recurs al símbol, la dissolució de la identitat i l'alteració de les coordenades espaciotemporals» (Gorga 2008: 83)^[1] són temàtiques rellevants de la poesia de Janés. Per a Gorga, «el grau màxim d'influència consistiria no en la manipulació textual, sinó en l'absorció i la incorporació de l'obra aliena al propi univers creador» (2008: 85);^[2] per aquest motiu, dins dels seus poemes traduïts i recopilats a *Semàntica i nutrició* s'hi troben empremtes de l'estil poètic de Janés.

Abans de tot, va sostenir l'opinió que «la percepció visual i de la contemplació extàtica de la bellesa de tot el que s'ha creat» (2008: 91)^[3] forma part essencial de la poesia de Janés. Així, s'ha inspirat a partir dels elements òptics

i visuals, i les obres d'ella mateixa també són «un viatge científic pel món visible» (Rafart 2006: 180). A les seves composicions hi abunden les descripcions dels objectes des de diverses perspectives visuals. Per a ella, «la il·lusió dels instruments òptics en matèria poètica serveix per crear dissonàncies en la percepció de la realitat» (2006: 180). A «Una dona», descriu els edificis sota el vapor del crepuscle: «com si els edificis es desfessin en rius de metall fos» (Gorga 2018: 31). A «Parc d'atraccions», també «dibuixa» la ciutat de la nit: «Lluny, submergida en les aigües de la nit, brilla la ciutat amb les seves escates daurades, milers de boques mudes que s'obren i es tanquen mentre neden pels corrents glaçats de la vida» (2018: 19).

En segon lloc, de manera semblant a Janés, el temps i l'espai són temàtiques freqüents en la poesia de Gorga. Confia en la vicissitud del temps i de l'espai: són dos elements «d'alteració i canvi constants» (Gorga 2008: 95), que sempre es mouen. Metaforitza la vida com el moviment giratori de la sínia, encara que hi ha obstacles que a vegades la destorben: «Tot, de lluny, a l'engròs, hauria de rutllar perquè hi ha un contínuum que no s'atura, però ocorren actes singulars sense pronòstic que fan encallar la sínia machadiana» (Rafart 2006: 180). A «Parc d'atraccions», interpreta el moviment del temps com la capgirada de la sínia: «S'enlaira la sínia, lenta i silenciosa com un immens rellotge còsmic que el vent accionés de tant en tant» (Gorga 2018: 19). A «La casa», compara el passat i el present amb fotografies remenades amb les mans: «Ja no puc dir, ja no puc fer res més que passar-les d'una mà a una altra mà: fotografies com petites calaveres entre el ser del passat i el no ser del present» (2018: 10).

En els darrers temps, per a Gorga, la poesia de Janés busca la puresa i esdevé cada vegada més concentrada i deslligada de l'anècdota exterior (Gorga 2008: 86). La vida consisteix en un viatge que avança «en espiral cap al centre i cap al fons» i «cap a l'interior del propi ésser que el recorre» (2008:

96). D'aquesta manera, la poesia de Gorga també conté reflexions sobre la creació poètica, considerada com un procés i com un viatge fins al centre del cor, la qual cosa s'expressa en els versos de *Llibre dels minuts*: «Constantment aquell desig que la llum li travessés la carn i li arribés ben endins del cor, com si tota ella fos un fanalet xinès de paper fi» (Gorga 2018: 37).

Cal esmentar que, deixant de banda les influències de l'estil poètic de Clara Janés, la poesia de Gorga compta amb característiques pròpies. Li Plau descriure els detalls irrellevants i les petites coses «quotidianes» per expressar les seves emocions, sentiments i meditacions sobre la vida. A les seves obres, «la suma de petites coses i accions que s'enumeren l'una rere l'altra acaben confegint una visió global del sentit de l'existència» (Rafart 2006: 180). Dins de les seves composicions traduïdes al xinès, hi apareixen elements com pedres, formigues, fulles que cauen a terra, abelles, flors, bombolles del sabó... En un poema de *Llibre dels minuts*, metaforitza el «tu» invisible com «un cabell a la coixinera, una mirada que s'ha entortolligat amb els tirants del desig» (Gorga 2018: 39).

El traductor de l'antologia *Semàntica i nutrició* és Jesús Sayols, doctor en Traducció i Estudis Interculturals per la Universitat Autònoma de Barcelona. Té com a llengua materna el català, i coneixements sòlids de xinès. Això li ha permès traduir els poemes de manera directa al xinès (Zhu, 2018: 4). A més, és investigador d'Estudis de l'Àsia Oriental i fa recerca principalment sobre la situació sociocultural i de la literatura xinesa al principi del segle xx, com mostren, entre altres articles, «La interculturalidad literaria de Qian Zhongshu» (2011) o «Diàleg intercultural en la modernitat xinesa de principis del segle xx» (2012a). També ha fet estudis sobre les aproximacions teòriques de traducció proposades per escriptors xinesos, que es veuen en l'article «Qian Zhongshu parla de traducció» (2012b), en què analitza la crítica de Qian Zhongshu al

voltant dels pensaments sobre la traducció de Yan Fu (fidelitat, comprensibilitat i ornamentació retòrica). No és difícil descobrir que té coneixements suficients de la llengua xinesa i capacitat per reflexionar en profunditat sobre la traducció entre el xinès i el català. Les seves seleccions de poemes per traduir palesen «maduresa cultural» (Vázquez-Ayora, 1977: 38): ha seleccionat una gran varietat de motius rellevants en la poesia de Gorga, que reflecteixen aspectes diferents del seu estil poètic, amb l'objectiu de presentar-ne els poemes d'una manera més àmplia. La seva funció com a traductor no solament consisteix a traduir les obres a un altre idioma, sinó també a ser una figura important que «viu per força en un espai de frontera incessant entre dues cultures» (Bacardí i Godayol, 2011: 13). Les seves contribucions han fet que Gemma Gorga s'hagi convertit en la primera escriptora catalana a entrar en el camp de visió dels lectors xinesos i que *Semàntica i nutrició* s'hagi convertit en un prototip de la traducció de la poesia femenina catalana al xinès.

No obstant això, al final hem de declarar que la traducció de la poesia femenina catalana encara es troba en una fase molt incipient i que queda molt marge per progressar. Per això, calen els esforços de més investigadors i traductors. Fa cent anys, escriptors catalans com Apel·les Mestres, Josep Carner o Marià Manent van traduir la poesia xinesa per al desenvolupament de la literatura catalana; actualment, els xinesos també necessiten aprendre de les obres literàries catalanes per enriquir la cultura xinesa.ç

Bibliografia

Bacardí, Montserrat; Godayol, Pilar (2011). *Diccionari de la traducció catalana*. Vic: Eumo.

Bai, Zhimeng (2022). «Las antologías de la poesía de Gabriela Mistral

traducidas al chino». *Nueva ReCIT. Revista del Área de Traductología*, 6.

Even-Zohar, Itamar (1978). *Papers in historical poetics*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics.

Gorga, Gemma (2008). «Ecos sanjuanistas en la poesía última de Clara Janés». *Dicenda: Cuadernos de Filología Hispánica*, 26, p. 83-100.

— (??-??). *Yuyi He Yingyang (?????) [Semàntica i nutrició]* (2018). Trad. de Jesús Sayols. Ed. de Jingdong Zhu (??). Jiangsu: Jiangsu Fenghuang Wenyi Chubanshe (?????????) [Art Fènix].

Rafart, Susanna (2006). «Les veus que interroguen la veu: Sarah Kofman, Clara Janés, Gemma Gorga». *Lectora: Revista de Dones i Textualitat*, 12, p. 77-181.

Sayols, Jesús (2010). *La traducció de la interculturalitat anàlisi dels elements interculturals a «Weicheng» i la seva traducció a diferents entorns culturals europeus*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

— (2012a). «Diàleg intercultural en la modernitat xinesa de principis del segle xx». *Inter Asia Papers*, 27, p. 1-34.

— (2012b). «Qian Zhongshu parla de traducció». *Quaderns. Revista de Traducció*, 19, p. 307-319.

Vázquez-Ayora, Gerardo (1977). *Introducción a la traductología. Curso básico de traducción*. Washington: Georgetown University Express.

Wang, Yangle (???) (1991). *Katalan Xiandai Shixuan (???????) [Antologia de la poesia catalana contemporània]*. Pequín: Renmin Wenxue Chubanshe (???????) [Literatura del Poble].

[1] Traducció de l'autora.

[2] Traducció de l'autora.

[3] Traducció de l'autora.

